

www.porssisaatio.fi

Miten tilinpäätös muuttuu?

Opas IFRS- standardien vaikutuksista

MITEN TILINPÄÄTÖS MUUTTUU? OPAS IFRS-STANDARDIEN VAIKUTUKSISTA

LUKIJALLE	3	MUUTOKSIA TULOSLASKELMAAN JA TASEESEEN	13
JOHDATUS IFRS- TILINPÄÄTÖKSEEN	4	Milloin myynti kirjataan?	13
Huomio taseeseen	4	Henkilöstökulujen laskenta muuttuu	14
Vertailtavuus	4	Omaisuu den arvostaminen	16
Muutokset pähkinänkuoressa	6	Rahoitusvarojen arvostaminen	18
SIIRTYMINEN IFRS- TILINPÄÄTÖKSEEN	7	Liikearvojen poistoista luovutaan	20
Täsmäytyslaskelma	7	Laskennalliset verosaamiset ja verovelat	22
Avaava tase ja oman pääoman täsmäytyslaskelma	9	Vuokrasopimukset	23
UUSI TILINPÄÄTÖS	10	Takaisinvuokraus	24
Laskelma oman pääoman muutoksista	10	Milloin voi tehdä varauksen?	25
Rahavirtalaskelma	10	Menojen aktivointiin rajoituksia ja velvoitteita	26
Konsernitilinpäätöksen laajuus	11	Vaihto-omaisuus	27
Laatimisperiaatteet	11	Muita muutoksia	28
Tietoa liiketoiminta-alueittain	11	LIITETIEDOT LISÄÄNTYVÄT	28
		Muutosten vaikutus tunnuslukuihin	30
		TUNNUSLUVUT	29
		SIJOITTAJAN MUISTILISTA	31
		SANASTO	32

LUKIJALLE

Euroopan unionin alueen listayhtiöt ryhtyvät laatimaan konsernitilinpäätöksensä kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti. Uudet standardit tunnetaan ehkä vielä paremmin vanhalla nimellään IAS (International Accounting Standards).

Osa suomalaisista yhtiöistä on ottanut uudet laatimisperiaatteet käytäntöön jo aiemmin ja loputkin julkaisevat IFRS-tilinpäätökset viimeistään vuodelta 2005. IFRS poikkeaa monin osin suomalaisesta käytännöstä. Tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden muutokset eivät tietenkään vaikuta yhtiön arvoon eikä osakkeen pörssikurssiin, ellei sitten entistä avoimemman informaation vuoksi käsitys yhtiön kannattavuudesta ja taloudellisesta asemasta muutu. Ennen vuoden 2004 loppua IFRS:ään siirtyneiden yhtiöiden pörssikursseihin vaikutus oli vähäinen.

Perinteisen tuttu ja turvallinen tilinpäätöksen perusrakenne säilyy eli tietoja on saatavissa toimintakertomuksesta, tuloslaskelmasta, taseesta, rahavirtalaskelmasta ja liitetiedoista. Tilinpäätöksen lukijan kannattaa nyt kiinnittää entistä enemmän huomiota taseeseen, jonka merkitys korostuu uudessa tilinpäätöskäytännössä. Tilinpäätöksen liitetiedoissa annetaan runsaasti uusia lisätietoja.

Laatimisperiaatteiden yhtenäistämisen tavoitteena on palvella sijoittajia parantamalla yritysten talousinformaation laatua ja lisäämällä tilinpäätösten kansainvälistä vertailukelpoisuutta. Suomalainen tilinpäätösnormisto on perinteisesti korostanut hyvin paljon verottajan ja lainanantajien näkökulmaa.

Todennäköisesti useimmat suomalaiset listayhtiöt laativat siirtymävaiheessa IFRS:n mukaisen tilinpäätöksen ainoastaan konsernista. Konserniin kuuluvat yhtiöt, kuten emoyhtiö, voivat laatia edelleen suomalaisen tilinpäätöksen.

Sijoittajan kannattaa siirtymäkautena seurata yhtiöiden tiedottamista muutosten vaikutuksista, koska ne ovat erilaisia eri yhtiöissä.

Tämän oppaan tavoitteena on kuvata mahdollisimman helppotajuisesti muutoksia, joita uusiin laatimisperiaatteisiin siirtyminen listayhtiöiden tilinpäätöksiin aiheuttaa. Tällöin lukijalta edellytetään perustietämystä suomalaisesta tilinpäätöksestä. Täsmällistä tietoa kaipaaville lukijoille on tarjolla runsaasti IFRS:ää esittelevää kirjallisuutta. Oppaan ovat tehneet yhteistyössä Pörssisäätiö ja PricewaterhouseCoopers. Pörssisäätiö kiittää PricewaterhouseCoopersin asiantuntijoita erittäin hyvästä yhteistyöstä oppaan kirjoittamisessa.

Helsingissä 31.1.2005
Sirkka-Liisa Roine
Pörssisäätiö

JOHDATUS IFRS -TILINPÄÄTÖKSEEN

Tilinpäätösten laatimisperiaatteiden yhtenäistäminen on tullut tärkeäksi, kun yritykset ovat kansainvälistyneet ja sijoittaminen ulkomaille on yleistynyt. Euroopalaisten yhteisten standardien valmistelu alkoi EU:ssa jo 1990-luvulla. Kansainväliset tilinpäätösstandardit, (IFRS) on laatinut International Accounting Standards Board, (IASB). EU-alueen listayhtiöiden on ryhdyttävä noudattamaan kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja viimeistään vuoden 2005 konsernitilinpäätöksissä.

IFRS koostuu normeista eli standardeista ja niiden tulkinnoista. Kukin standardi säätelee tietyn liiketapahtuman kirjaamista, arvostamista sekä esitettäviä tietoja koskevia vaatimuksia.

Huomio taseeseen

Monet IFRS:n periaatteet ovat samoja, joita useimmat listayhtiöt ovat jo noudattaneet. Tilinpäätöstä lukiessa huomio kannattaa kiinnittää entistä enemmän taseeseen, kun aikaisemmin on totuttu seuraamaan tuloksen kehitystä. IFRS:n mukaisessa taseessa on enemmän eriä kuin nykyisessä ja joitakin tase-eriä arvostetaan käypiin arvoihin. Tilinpäätöksessä esitetään määrättyjen tase-erien hankintahintojen ja käypien arvojen realisoitumattomat erot.

Vertailtavuus

Uusien tilinpäätösperiaatteiden kunnianhimoisena tavoitteena on aikaisempaa yhdenmukaisempien tilinpäätöskäytäntöjen saavuttaminen kaikissa EU-maissa. Tilinpäätösten vertailtavuuden paranemista varten on kehitetty yhdenmukaiset IFRS-laatimisperiaatteet, joita tilinpäätösten laatijoiden tulee pyrkiä soveltamaan yhdenmukaisesti ja tilintarkastajien tulee varmentaa soveltamisen asianmukaisuus. Markkinoiden luottamusta tilinpäätösten luotettavuuteen pyritään lisäämään viranomaisten valvonnan avulla. Suomessa valvova viranomainen on Rahoitustarkastus.

IFRS sisältää enemmän sitovaa, yksityiskohtaista säätelyä kuin suomalaiset tilinpäätöksen laatimisperiaatteet. Vain tilinpäätöstä, jonka laatimisessa on noudatettu kaikkia standardeja ja virallisia tulkintoja, voidaan kutsua IFRS-tilinpäätökseksi.

Yhteneväisistä laadintaperiaatteista huolimatta yhtiöt voivat käyttää tiettyjä vaihtoehtoisia laskenta- ja esittämistapoja, mikä vaatii käyttäjältä tarkkaavaisuutta. Sijoittajien on syytä perehtyä kunkin yhtiön tilinpäätöksessään julkistamiin laadintaperiaatteisiin sen selvittämiseksi, miten vaihtoehtoisia periaatteita

on sovellettu. Tällaisia vaihtoehtoja sisältyy esimerkiksi aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden, aineettomien hyödykkeiden ja sijoituskiinteistöjen sekä rahoitusinstrumenttien arvostamiseen ja eläkevastuiden kirjauskäytäntöön.

Vertailukelpoisuutta heikentää se, että IFRS-tilinpäätökseen siirryttäessä yrityksillä on mahdollisuus hyödyntää tiettyjä helpotuksia standardien muuten pakottaviin määräyksiin. Yhtiö voi esimerkiksi käyttää osassa tase-eristä aikaisempiin laadintaperiaatteisiin perustuvia kirjanpitoarvoja ja muuttaa osassa varojen arvostusperiaatetta. Entisiä kirjanpitoarvoja voi käyttää esimerkiksi yritysostoissa syntyneistä liikearvoista (ks. sanasto). Tämän seurauksena lähtötietoihin sisältyy vielä vuosienkin päästä erilaisia laskentakäytäntöjä.

IFRS ei muuta sitä tosiasiaa, että kaikkien laatimisperiaatteiden soveltaminen edellyttää aina sekä yhtiön johdon arvioita ja harkintaa että tilintarkastajien kannanottoja näihin arvioihin. Tilinpäätöksiä tekevät ja tarkastavat aina yksittäiset henkilöt.

Uudet säännöksetkään eivät sisällä aina niin yksityiskohtaista ohjeistusta, jotta laatimisperiaatteita pystyttäisiin soveltamaan kaikissa yhtiöissä aina yhdenmukaisella tavalla. Käytännön soveltamistilanteisiin vaikuttavat myös kyseisen asian olennaisuus sekä yhtiöiden ja niiden liiketoimintojen erityispiirteet.

Yhtiön tilinpäätös sisältää aina tietoa sovelletuista laatimisperiaatteista ja niiden vaikutuksesta. Erityisesti siirtymävaiheessa yritysten antamat tiedot uusista laatimisperiaatteista ja niiden soveltamisen vaikutuksista ovat erityisen tärkeitä sijoittajille. Yhtiöt voivat tiedottaa vaikutuksista vuoden 2004 tilinpäätöksen julkistamisen yhteydessä tai erillisellä pörssitiedotteella alkuvuodesta 2005. Jos vuoden 2005 osavuositarkastukset laaditaan IFRS:n mukaan, muutoksista annetaan tietoja myös osavuositarkastuksissa. Yhtiöiden on laadittava IFRS-tilinpäätös viimeistään koko tilivuodelta 2005.

Muutoksen tavoitteena on saavuttaa kansainvälisesti nykyistä vertailukelpoisemmat tilinpäätökset, kun niiden perustana ovat yhteiset laatimisperiaatteet.

Muutokset pähkinäkuoressa

- Myytyjen hyödykkeiden ja palveluiden esittämisajankohta tuloslaskelman liikevaihdossa ja tilikauden tuloksessa voi muuttua.
- Henkilöstön eläkekulujen ja niihin liittyvien vastuiden uudenlainen laskenta voi muuttaa yhtiöiden varojen ja velkojen määrää.
- Tiettyjä tase-eriä voidaan esittää ja tiettyjä on pakko esittää käypiin arvoihin arvostettuna, millä on vaikutusta tilikaudelta esitettävän tuloksen tai oman pääoman määrään. Aikaisemmin tase-erät on arvostettu alkuperäisiin hankintamenoihin.
- Liikearvojen eli goodwillin säännönmukainen vuosittainen poistaminen kuluna tuloslaskelmassa lopetetaan.
- Vuokratut hyödykkeet tulee tiettyjen edellytysten täytyessä esittää taseessa varoina ja velkoina.
- Yhtiöiden tulee arvioida aikaisempaa tarkemmin omaisuutensa taseessa olevien kirjanpitoarvojen ja käypien arvojen eroja. Mikäli omaisuuserän kirjanpitoarvo ylittää sen käyvän arvon, tulee tase-erästä kirjata tilikauden tulosta heikentävä arvonalennus.

SIIRTYMINEN IFRS-TILINPÄÄTÖKSEEN

Suurin osa suomalaisista listayhtiöistä laatii ensimmäisen IFRS:n mukaisen tilinpäätöksen vuodelta 2005. Osa yhtiöistä on ottanut uudet laatimisperiaatteet käytäntöön jo aiemmin. Kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja kehitetään koko ajan, joten jo aikaisemmin siirtyneiden yhtiöidenkin tilinpäätösperiaatteisiin tulee muutoksia.

Kun yhtiö laatii ensimmäisen IFRS:n mukaiseen tilinpäätökseen tilivuodelta 2005, se tarvitsee samojen laatimisperiaatteiden mukaiset vertailutiedot jo vuodelta 2004. Lisäksi yhtiön tulee laatia standardien mukainen avavaa tase ajankohdasta 1.1.2004. Tätä tasetta ei tarvitse erikseen julkistaa. Suomalaisen tilinpäätöskäytännön ja IFRS:n mukaisen taseen oman pääoman väliset erot tulee selvittää ja selostaa yksityiskohtaisesti erillisillä täsmäytyslaskelmilla ajankohdilta 1.1. ja 31.12.2004. Lisäksi yhtiö tekee vuodelta 2004 vastaavat täsmäytyslaskelmat sekä koko vuoden että osavuosituloksista.

Täsmäytyslaskelma

Täsmäytyslaskelmat kertovat sijoittajalle, miten laatimisperiaatteiden muutokset vaikuttavat siirtymävaiheessa omaan pääomaan ja tulokseen. Laskelmien läpikäynti auttaa kaikkein parhaiten ymmärtämään, miten IFRS vaikuttaa kyseisen yhtiön tilinpäätökseen. Rahoitustarkastuksen suosituksen mukaan yhtiön tulisi julkistaa täsmäytyslaskelmansa ennen maaliskuun 2005 osavuositulosten julkistamista, mikäli se siirtyy noudattamaan IFRS:ää siinä osavuosituloksissa.

ESIMERKKI TULOKSEN TÄSMÄYTYSLASKELMASTA

Huhtamäki Oyj, Laskelma nettovoiton muutoksista v. 2002 *

	<i>milj. euroa</i>
<i>Nettovoitto suomalaisen laadintakäytännön mukaan</i>	<i>88,3</i>
<i>Vaikutukset IFRS:in siirtymisestä</i>	
<i>Tuloverot</i>	<i>0,9</i>
<i>Työsuhde-etuudet</i>	<i>-0,1</i>
<i>Rahoitusinstrumentit</i>	<i>-1,0</i>
<i>Muut (vaihto-omaisuus, varaukset)</i>	<i>-0,8</i>
<i>IFRS-oikaisu yhteensä</i>	<i>-1,0</i>
<i>Nettovoitto IFRS:n mukaan</i>	<i>87,3</i>

*Huhtamäki Oyj siirtyi IFRS:ään 1.1.2003 lähtien, minkä vuoksi aloitustase on laadittu 1.1.2002. Säännös, jonka mukaan liikearvosta ei tehdä enää poistoja, tuli voimaan vuonna 2004. Tämän vuoksi Huhtamäen IFRS:n mukainen tulos 2002 ja 2003 sisältää vielä liikearvojen poistot.

ESIMERKKI OMAN PÄÄOMAN TÄSMÄYTYSLASKELMASTA

Huhtamäki Oyj, Laskelma oman pääoman muutoksista 1.1.2002

	<i>milj. euroa</i>
<i>Oma pääoma suomalaisen laadintakäytännön mukaan</i>	874,6
<i>Vaikutukset IFRS:in siirtymisestä</i>	
<i>Tuloverot</i>	16,3
<i>Vuokrasopimukset</i>	19,3
<i>Työsuhde-etuudet</i>	- 32,8
<i>Arvon alentumiset aineettomista hyödykkeistä</i>	- 4,9
<i>Arvon alentumiset aineellisista hyödykkeistä</i>	- 3,7
<i>Rahoitusinstrumentit</i>	- 3,9
<i>Muut (vaihto-omaisuus, varaukset jne)</i>	- 2,0
<i>IFRS-oikaisut yhteensä</i>	-11,7
<i>Oma pääoma IFRS:n mukaan</i>	862,9

ESIMERKKI YHTIÖN TIEDOTUKSESTA

Metso Oyj: Metso julkaisee IFRS-tilinpäätöskäytäntöön siirtymisen vaikutuksista taloudelliseen informaatioon erillisen tiedotteen vuoden 2005 ensimmäisen vuosineljänneksen loppuun mennessä. Tähän tulee sisältymään myös suomalaisen ja IFRS-tilinpäätöskäytännön erot tilinpäätöksessä 31.12.2004.

Siirtymävaiheen täsmäytyslaskelmista on nähtävissä kaikki olennaiset IFRS:ään siirtymisen aiheuttamat vaikutukset. Täsmäytyslaskelmien läpikäynti on tärkeää muutosten analysoimisessa ja ymmärtämisessä. IFRS:ään siirtymisen ajankohta on useimmilla yhtiöillä jo 1.1.2004, vaikka ensimmäinen IFRS-tilinpäätös laaditaan vuodelta 2005.

Avaava tase ja oman pääoman täsmäytyslaskelma

IFRS:ään siirryttäessä tase-erien arvostusta voidaan muuttaa. Tasearvojen muutokset, korotukset tai alennukset, otetaan huomioon avaavan taseen omassa pääomassa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että entisten ja uusien laatimisperiaatteiden eroista aiheutuvat arvomuutokset, jotka ovat kertyneet ennen 1.1.2004, eivät pääsääntöisesti tule missään vaiheessa kirjattavaksi tulosvaikutteisesti tuottoina tai kuluina yhtiöiden tuloslaskelmiin.

Laatimisperiaatteiden muutoksista aiheutuvat tulosvaikutukset kirjataan suoraan omaan pääomaan. Siirtymisestä johtuvaa kertavaikutusta ei siten esitetä tuloslaskelmassa tuottona tai kuluna.

Pääperiaate on, että avaava tase laaditaan ikään kuin yhtiö olisi aina noudattanut IFRS:n periaatteita. Siirtymäsäännökset sisältävät kuitenkin merkittäviä vaihtoehtoisia helpotuksia tähän pääperiaatteeseen. Merkittävin helpotus on, että taseen liikearvot voivat edelleen perustua aikaisempaan kirjanpitokäytäntöön. Näin ollen aikaisempia yritysostojen liikearvoja ei tarvitse määritellä uudelleen IFRS:n mukaisesti. Yhtiö voi valita, laskeeko liikearvot uudelleen IFRS:n mukaisesti vai jättääkö helpotuksen hyödyntämättä.

Käyttöomaisuus voidaan arvostaa alkuperäisen hankintamenon sijasta siirtymähetken käypään arvoon. Vaihtoehdot kuvastavat hyvin sitä, että yhtiöiden vertailukelpoisuuteen liittyy edelleen ongelmia.

KIINNITÄ HUOMIOTA SIIRTYMISEN YHTEYDESSÄ

- yhtiön valitsemiin laatimisperiaatteisiin
- siirtymisen aiheuttamiin vaikutuksiin vuoden 2004 tulokseen ja 1.1.2004 sekä 31.12.2004 omaan pääomaan
- siirtymisen aiheuttamien muutosten luonteeseen: ovatko helpotuksista aiheutuvia kertaluonteisia vaikutuksia vai onko muutoksilla vaikutusta tulevaan tilinpäätösraportointiin
- muuttuuko käsitys yhtiön taloudellisesta asemasta
- IFRS:n laatimisperiaatteiden ja niihin sisältyvien vaihtoehtojen soveltamiseen

U U S I T I L I N P Ä Ä T Ö S

Rakenteeltaan IFRS-tilinpäätös ja osavuosikatsaukset ovat pitkälti entisen kaltaisia. Ne sisältävät tuloslaskelman, taseen ja rahavirtalaskelman, jotka ovat pääosin aikaisempien esittämistapojen mukaisia. Taseeseen tulee kuitenkin esitettäväksi uusia eriä, koska IFRS määrittelee tietyt tase-erät eri tavoin kuin aikaisemmin on ollut tapana. IFRS tuo tilinpäätökseen uutena erillisen laskelman oman pääoman muutoksista, jossa eritellään myös valittujen laadintaperiaatteiden mukaisia tase-erien kirjanpitoarvojen ja käypien arvojen eroja.

IFRS ei säätele toimintakertomuksen sisältöä, se ainoastaan suosittaa johdon taloudellisen katsauksen esittämistä osana tilinpäätöstä. Todennäköisesti yhtiöt noudattavat toimintakertomuksissaan aikaisempaa esittämistapaa. Toimintakertomus on jatkossakin virallisen tilinpäätöksen olennainen osa sisältäen sanallisen kuvauksen tilikauden kaikista merkittävistä tapahtumista.

IFRS ei sisällä tarkkoja tuloslaskelma- ja tasekaavoja, mutta kylläkin vaatimuksia tiedoista, jotka on vähintään sisällytettävä tuloslaskelmaan ja taseeseen. Joidenkin erien esittämispaikka tuloslaskelmassa ja taseessa saattaa muuttua. Tase-erät on jaettava lyhyt- ja pitkäaikaisiin eriin. Raja kulkee yhdessä vuodessa.

Laskelma oman pääoman muutoksista

Tilinpäätökseen tulee uutena erillisenä tilinpäätöksen osana laskelma oman pääoman muutoksista. Oman pääoman muutoksiin sisältyy arvomuutosrahasto, jonka avulla eritellään tase-erien käypien arvojen ja kirjanpitoarvojen eroja, jotka eivät ole vielä toteutuneet tulosvaikutteisesti yhtiön tuloslaskelmaan. Laskelman esittäminen erillään liitetiedoista on perusteltua, koska IFRS:n mukaan kirjauksia tehdään suoraan omaan pääomaan, mikä on ollut aikaisemmin suomalaiselle kirjanpitoikäytännölle vierasta.

Rahavirtalaskelma

Rahavirtalaskelmassa esitetään vakiintuneen käytännön mukaisesti kauden rahavirrat jaoteltuina liiketoiminnan, investointien ja rahoituksen rahavirtoihin. IFRS:n kassavirtalaskelman on kuvattava rahavirtoja **maksuperusteisina** eli maksuhetki ratkaisee kirjaamisen. Suomalaisen käytännön mukaan tiedot voi kirjata myös suoriteperusteisesti eli suoritteen luovutushetken mukaisesti. Muutoksen vuoksi rahavirtalaskelmat antavat jatkossa vertailukelpoisemmän kuvan yhtiöiden toteutuneista rahavirroista. Näin ollen rahavirtalaskelmien antaman informaation merkitys kasvaa ja korostuu edelleen merkittävästi sekä yksittäisen yhtiön taloudellista kehitystä analysoitaessa että eri yhtiöitä vertailtaessa.

Rahavirtalaskelma helpottaa yhtiöiden kehityksen ja taloudellisen aseman vertailua.

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen yhdistellään edelleen kaikki sellaiset tytäryhtiöt, joissa emoyhtiöllä on määräysvalta eli yhtiö omistaa yli 50 % tytäryrityksen osakkeiden äänimäärästä. IFRS:n mukaan myös niin sanotut **erityistä tarkoitusta varten perustetut yksiköt** (ks.sanasto) tulee yhdistellä konsernitilinpäätökseen. Kaikki yhtiöt, joissa emoyhtiöllä on tosiasiallinen määräysvalta tulevat mukaan konsernitilinpäätökseen.

Tosiasiallinen määräysvalta voi edellyttää yhdistelyä konsernitilinpäätökseen, vaikka omistuksellinen yhteys ei toteudukaan.

Laatimisperiaatteet

Laatimisperiaatteet ovat olennainen osa tilinpäätösinformaatiota. Niistä sijoittajat saavat tiiviin tietopaketin IFRS:n periaatteista sekä selvityksen, miten yhtiö soveltaa standardeja. Tämä osa kuvaa ja opastaa sijoittajaa kaikkein parhaiten siihen, mitä IFRS:n soveltaminen kyseiselle yhtiölle tarkoittaa.

Laatimisperiaatteet kuvaavat ja opastavat sijoittajaa kaikkein parhaiten siihen, mitä IFRS:n periaatteiden soveltaminen kyseiselle yhtiölle tarkoittaa.

Tietoa liiketoiminta-alueittain

IFRS edellyttää, että yhtiöt antavat aikaisempaa enemmän informaatiota eri liiketoimialoistaan eli **segmenteistä**. Tavoitteena on tarjota sijoittajille entistä yhdenmukaisemmat ja kattavammat tiedot ja paremmat mahdollisuudet arvioida yrityksen toimintaa, siihen liittyviä riskejä ja tulonmuodostusta. Nykyisten säädösten mukaan on riittänyt toimialojen liikevaihdon ja liikevoiton esittäminen, mutta toimialat ovat olleet yrityksen määriteltävissä ja määrittely on siten ollut joustavaa.

IFRS:n mukaan liiketoiminnalliset ja maantieteelliset segmentit on määriteltävä niin, että määrittely perustuu yrityksessä selkeästi erotettaviin osiin, joihin liittyvät riskit ja kannattavuus eroavat muista liiketoimintasegmenteistä. Maantieteellisen segmentin yritys voi määritellä joko yrityksen toimintojen tai asiakkaiden sijainnin perusteella. Segmenttien määrittelyyn vaikuttaa merkittävästi yrityksen oma sisäinen raportointi, jonka perusteella johto seuraa yrityksen liiketoimintaa. Segmentti-informaation esittämistä tilinpäätöksissä vaaditaan, mikäli segmentti edustaa vähintään kymmentä prosenttia yrityksen tuotoista, tuloksesta tai varoista.

Yritys luokittelee segmentti-informaationsa **ensisijaiseen ja toissijaiseen segmenttiin**. Ensisijaisesta segmentistä on liitetiedoissa annettava tiedot mm. liikevaihdosta, tuloksesta, varoista, veloista ja investoinneista. Toissijaisesta segmentistä on kerrottava liikevaihdosta, varoista ja investoinneista.

ESIMERKKI YHTIÖN TIEDOTUKSESTA

Elcoteq Network Oyj: Elcoteq on organisoinut liiketoimintansa ensisijaisesti kahdeksan liiketoiminta-alueeseen, jotka ovat Päätelaitteet ja Tietoliikennejärjestelmät. Elcoteq raportoi nämä liiketoiminta-alueet ensisijaisina segmentteinään noudattaen IFRS-laskentaperiaatteita. Näiden liiketoiminta-alueiden lisäksi Elcoteqilla on ollut erillinen Teollisuuselektroniikka-toiminto, jonka pääosasta yhtiö luopui. Elcoteqille jäänyt osuus teollisuuselektroniikkatoiminnosta on yhdistetty yhtiön Tietoliikennejärjestelmät-liiketoiminta-alueeseen. Segmenttikohtaiset vertailutiedot on muutettu vastaamaan tätä uutta liiketoimintajakoa. Toissijaisina segmentteinään Elcoteq raportoi maantieteelliset alueet, jotka ovat Euroopan Päätelaitteet, Euroopan Tietoliikennejärjestelmät, Aasian alue ja Amerikan alue.

Myytävänä olevista ja lopetetuista toiminnoista tulee tilinpäätöksissä antaa enemmän ja yksityiskohtaisempaa informaatiota kuin suomalaisessa käytännössä. Tavoitteena on entistä parempi informaatio liiketoiminnoista, jotka edelleen tulevaisuudessa kuuluvat yhtiön liiketoimintaan ja toisaalta kertaluonteisten tapahtumien tulosvaikutusten erittelystä.

MUUTOKSIA TULOSLASKELMAAN JA TASEeseen

Milloin myynti kirjataan?

IFRS sisältää suomalaista käytäntöä yksityiskohtaisempaa ja tarkempaa ohjeistusta siitä, missä vaiheessa myynti on kirjattavissa liikevaihdoksi yhtiön tuloslaskelmaan. Muutos saattaa vaikuttaa esimerkiksi ohjelmisto- ja biotekniikka-alan yhtiöihin, joilla myytävän tuotteen tai palvelun luovuttamishetki voi olla tulkinnanvarainen. Myös myyntiin liittyvillä erityisehdoilla, kuten takaisinostositoumuksilla ja rahoitusjärjestelyillä, on merkitystä myynnin tuloutuskelpoisuuteen. Samoin tavaroiden toimitusehdot vaikuttavat aikaisempaa enemmän tuloutuskypsyysarviointiin.

ESIMERKKI YHTIÖN TIEDOTUKSESTA

SanomaWSOY Oyj: Uudet IFRS-laatimisperiaatteet vaikuttavat SanomaWSOY:n liikevaihtoon. Suurimmat liikevaihtomuutokset aiheutuivat lehtijakelun käsittelemisestä aikaisemmin välitysmyyntinä sekä annettujen alennusten ja ostettujen palvelujen kirjauskäytännön yhtenäistämisestä.

IFRS:ssä liikevaihdon **kirjaamisen ja tuloutuskelpoisuuden** kannalta keskeistä on, että myyvä yhtiö on todellisuudessa siirtänyt myytävään suoritteeseen liittyvät merkittävät riskit ja edut ostajalle, jolloin myös myyntitapahtumaan liittyvä taloudellinen hyöty on siirtynyt myyjälle. Välttämättä tällöin ei ole kyse laillisen omistusoikeuden tai hallinnan siirtymisestä.

Lisäksi edellytetään, että myyvälle yhtiölle ei jää enää tosiasiallista liikkeenjohdollista tai muuta määräysvaltaa jo myytyihin tavarihin. Myynnin tuottojen ja liiketoimeen kohdistuvien menojen on oltava määriteltävissä riittävän luotettavasti.

Liiketoimeen liittyviä tekijöitä, jotka kertovat, että kyseessä ei ole vielä tosiasiallinen myynti, saattavat olla esimerkiksi pitkä maksuaika, kauppahinnan saamisen sitominen ostajan jatkotoimenpiteisiin, tavanomaisesta poikkeavat myyjän takuu- tai muut veloitteet tai ostajan poikkeavat oikeudet kaupan peruuttamiseen.

Mikäli yhtiö toimittaa valmistusajaltaan pitkäkestoisia hankkeita tai tuotteita, kuten vaikkapa laivoja tai paperikoneita, ne tulee IFRS:n mukaan tulouttaa aina **valmistusasteen mukaan**. Valmistusasteen mukainen tulouttaminen koskee myös pitkäkestoisia palveluita. Laadintaperiaatteen muutos aikaistaa pitkäai-

kaishankkeiden tuottojen ja tuloksen kirjautumista tuloslaskelmaan. Suomalainen kirjanpitoikäytäntö sallii pitkäaikaishankkeiden tulouttamisen myös yhdellä kertaa vasta, kun hanke on lopullisesti valmistunut, ja se luovutetaan asiakkaalle. IFRS:ssä pakollinen valmistusasteen mukainen tulouttaminen voi muuttaa merkittävästi joidenkin yhtiöiden laadintaperiaatteita ja vuosittaisen tuloksen muodostumista.

IFRS edellyttää pitkäaikaishankkeiden tulouttamista valmistusasteen mukaisesti.

ESIMERKKI YHTIÖN TIEDOTUKSESTA

KONE Oyj: Valmistusasteen mukainen tuloutus on otettu käyttöön pitkäaikaishankkeille.

IFRS säätelee aikaisempaa tarkemmin myös myynti- ja muiden **saamisten** esittämistä rahavaroissa, kun saamiset on myyty esimerkiksi ulkopuoliselle rahoitusyhtiölle. IFRS:n mukaan saamiset voi kirjata pois taseesta vain siltä osin, kun määräysvalta ja luottotappioriski kyseiseen omaisuuserään on tosiasiallisesti ja lopullisesti siirtynyt saamiset ostaneelle yhtiölle.

Henkilöstökulujen laskenta muuttuu

IFRS antaa yksityiskohtaiset ohjeet **eläkevastuiden** määrittämisestä ja kirjaamisesta yhtiöiden tuloslaskelmiin ja taseisiin. Erityisesti kansainvälisille konserneille tämä saattaa olla suurimpia muutoksia siirryttäessä IFRS:ään. Muutos voi vaikuttaa merkittävästi myös kotimaisiin henkilöstökuluihin, mikäli eläkevastuita on hoidettu omien eläkesäätiöiden kautta.

Suomalaiseen TEL-eläkejärjestelmään sisältyvä työkyvyttömyyseläke on vuosina 2003 ja 2004 voimassa olleessa muodossaan tulkittu järjestelyksi, joka edellyttää **työkyvyttömyyseläkkeeseen liittyvän vastuun** huomioonottamista yhtiöiden taseissa velkana. Työkyvyttömyyseläkkeen kirjanpitoikäytännöstä ei kuitenkaan saavutettu vuoden 2004 aikana täysin yhtenäistä kantaa Suomessa. Työmarkkinoiden keskusjärjestöjen eläkeneuvotteluryhmä päätti lokakuussa 2004 suositella työkyvyttömyysmaksujen määräytymiseen muutosta, joka poistaisi yhtiöiden velvollisuuden jaksottaa työkyvyttömyysetuus velkana IFRS:n

mukaiseen tilinpäätökseen. Sosiaali- ja terveysministeriö on hyväksynyt ehdotetut muutokset joulukuussa 2004, minkä perusteella TEL-eläkejärjestelmän työkyvyttömyyseläke on jo tilinpäätöksissä 2004 käsiteltävä siten maksuperusteisena, että siitä ei muodostu velkaa yritysten taseisiin.

ESIMERKKI YHTIÖN TIEDOTUKSESTA

Stora Enso Oyj (28.12.2004) Sosiaali- ja terveysministeriö on hyväksynyt tiettyjä muutoksia Suomen työeläkejärjestelmän (TEL) työkyvyttömyyseläkevastuiden laskentaperusteisiin. Muutokset tulevat voimaan 1.1.2006. Uuden käytännön mukaan TEL:n työkyvyttömyysosa käsitellään maksuperusteisena järjestelmänä IFRS-tilinpäätöksissä. Tämän muutoksen takia Stora Enso tulouttaa valtaosan (noin 90%) aiemmin tekemästään varauksesta ja kirjaa noin 170 milj. euron kertaluonteisen positiivisen erän vuoden 2004 viimeisen neljänneksen liikevoittoon. Summan lopullinen suuruus määräytyy vakuutusmatemaattisten laskelmien perusteella vuoden lopussa.

IFRS jakaa eläkejärjestelyt **etuuspohjaisiin** (ks.sanasto) ja **maksupohjaisiin** (ks.sanasto) järjestelyihin.

Etuspohjaisissa järjestelyissä yhtiöillä on vielä vastuu henkilökuntansa tulevista eläkkeistä, jonka vuoksi yhtiön varoihin tai velkoihin tulee kirjattavaksi vakuutusmatemaattisiin laskelmiin perustuva velka- tai varallisuuserä, jonka muutokset vaikuttavat yhtiön tulokseen. IFRS-säännökset säätelevät nykyistä yksityiskohtaisemmin eläkejärjestelyjen arvostamista ja kirjanpidollista käsittelyä. Eläkevastuiden määrään vaikuttavat esimerkiksi teoreettiset oletukset henkilöstön työsuhteiden päättymisestä, tulevasta palkankorotuksista ja arviot eläkevastuun katteena olevan omaisuuden odotetusta tuotosta. IFRS sisältää sekä siirtymisen yhteydessä että myöhemmin vaihtoehtoja eläkevastuiden kirjaamisessa, joten yhtiöitä vertailtaessa myös eläkevastuiden laskentaperiaatteet on käytävä läpi.

Maksupohjaisissa järjestelyissä yhtiön maksama vuosittainen eläkevakuutusmaksu on yhtiön kannalta lopullinen kulu. Yhtiölle ei tule enää kyseiseltä jaksolta maksettavaa, eikä vakuutusmatemaattista jaksotuskirjausta tarvita.

Etuspohjaisten eläkejärjestelyjen huomioonottaminen voi vaikuttaa merkittävästi yhtiöiden tase-asemaan, yleensä siirtymähetken velkoja lisäten.

ESIMERKKI YHTIÖN TIEDOTUKSESTA

Kesko Oyj : Kesko-konsernin etuus pohjaiset eläkejärjestelyt on kirjattu IFRS:n mukaisesti ja kaikki kertyneet vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot on kirjattu siirtymähetken taseeseen. Avaavaan IFRS-taseeseen sijoituksiin on kirjattu 167 milj. euroa, mikä vastaa määrää, jolla Keskon Eläkekassan varojen käypä arvo ylittää järjestelyistä aiheutuvat veloitteet. Lisäksi avaavan IFRS-taseeseen pitkäaikaisiin velkoihin on kirjattu 25 milj. euroa veloitetta tulevista työkyvyttömyyseläkkeistä niiden henkilöiden osalta, joitten eläketurva on hoidettu työeläkevakuutusyhtiössä.

IFRS edellyttää myös yhtiöiden **optioiden tai muiden osakepohjaisten kannustinjärjestelmien** vaikutuksen kirjaamista kuluksi tuloslaskelman henkilöstökuluihin. Kirjauksen taustalla on ajatus, että optioiden ollessa osa palkkausjärjestelmää, tulee kaikissa yhtiöissä palkanluonteiset edut kirjata henkilöstökuluihin. Koska kyseessä ei ole kuitenkaan todellinen yrityksen itsensä maksettavaksi tuleva kulu, tuloslaskelmassa henkilöstökuluna kirjattava määrä lisätään taseessa takaisin kertyneisiin voittovaroihin. Aikaisemmin kannustinjärjestelmien vaikutukset on selostettu ainoastaan yhtiöiden liitetiedoissa ja otettu huomioon tunnusluvuissa ns. laimennettua tulos/osake-tunnuslukua esitettäessä.

Uutta säännöstä sovelletaan optio-ohjelmiin, jotka on myönnetty 7.11.2002 jälkeen ja joissa optioon liittyvät oikeudet eivät ole vielä 1.1.2005 mennessä olleet option saajan käytettävissä. Optiosta tulokseen kirjattava kuluvaikutus määritellään myönnettävän edun myöntämishetken käypään arvoon. Tällöin mahdollinen maksimikulukirjaus on jo tiedossa optioiden myöntämishetkellä. Myöhemmät optioiden ja osakekurssien arvonmuutokset eivät enää vaikuta kulu- kirjausten määrään.

Optioiden aiheuttama yhtiön osakkeenomistajien omistuksen laimennuttaminen tulee kirjattavaksi kuluksi henkilöstökuluihin. Koska kyseessä ei ole kuitenkaan todellinen kulu yhtiön kannalta, tuloslaskelmassa kuluksi kirjattava määrä lisätään taseessa takaisin kertyneisiin voittovaroihin.

Omaisuuksien arvostaminen

Yhtiön omassa käytössä olevan käyttöomaisuuden voi IFRS:n mukaan arvostaa ensisijaisesti **alkuperäiseen hankintamenuun**, josta on vähennetty vuosittaiset

suunnitelman mukaiset poistot ja mahdolliset ylimääräiset arvonalentumistapioit. Menettely vastaa nykyistä suomalaista kirjanpitokäytäntöä. Toinen vaihtoehto on arvostaa omaisuus riittävän säännöllisesti **uudelleen käypään arvoon**. Tällöin syntyvät laskennalliset arvonorotukset kirjataan suoraan omaan pääomaan **uudelleenarvostusrahastoon**. Poistot kirjataan tuloslaskelmaan uudelleenarvostukseen perustuvasta käyvästä arvosta.

Eryisesti **sijoituskiinteistöjen** arvomuutoksilla saattaa olla huomattava vaikutus yhtiön tulokseen, taseeseen ja taloudellisiin tunnuslukuihin. Sijoituskiinteistöjen arvostukseen suositellaan käypiä arvoja, jolloin arvomuutokset kirjataan tuloslaskelmaan. Sijoituskiinteistöjä ovat maa-alueet ja rakennukset, jotka yhtiö omistaa vuokratuoton hankkimista tai arvonnousua varten ja joka ei siten ole yhtiön omassa käytössä. Mikäli sijoituskiinteistöt arvostetaan tilinpäätöksessä edelleen hankintamenoihin, liitetiedoissa tulee kuitenkin antaa tiedot sijoituskiinteistöjen käyvistä arvoista ja sovellettavista arvonnäilymenetelmistä.

Sijoituskiinteistöt voidaan arvostaa käypään arvoon, jolloin arvomuutokset kirjataan tuloslaskelmaan.

ESIMERKKI YHTIÖN TIEDOTUKSESTA

Sponda Oyj: Suurin muutos Spondan taloudellisessa IFRS-raportoinnissa johdun sijoituskiinteistöjen arvostamisesta. Sponda on päättänyt ryhtyä arvostamaan sijoituskiinteistöt konsernitaseessa niiden käypään arvoon ja kirjaamaan raportointikauden aikana tapahtuneen arvomuutoksen tuloslaskelmaan.

Myös metsäteollisuusyhtiöiden **metsäomaisuuden** arvomuutokset saattavat vaikuttaa olennaisesti yhtiöiden tulokseen ja taseeseen. Perinteisesti suomalaisessa tilinpäätöskäytännössä metsäomaisuus on arvostettu hankintamenoon, johon on lisätty mahdollisesti tasevaikutteiset arvonorotukset. IFRS:ssä metsäomaisuus arvostetaan pääsääntöisesti käypään arvoon, jolloin käyvän arvonnäilyt muutokset tuloutetaan.

ESIMERKKI YHTIÖN TIEDOTUKSESTA

UPM-Kymmene Oyj: Suomalaisessa tilinpäätöskäytännössä UPM:n metsäomaisuus on aikaisemmin arvostettu hankintamenoon lisätynä tehdyillä arvonorotuksilla. IFRS:ssä metsäomaisuus arvostetaan käypään arvoon ja käyvän

arvon muutos kirjataan tulokseen. Käyvän arvon määrittely perustuu yhtiössä kassavirtalaskentaan.

Suomalaiset yhtiöt ovat voineet tehdä arvonkorotuksia omistamiinsa **maa-alueisiin ja osakkeisiin**. Arvonkorotuksia ei yleensä ole tehty kuitenkaan maksimaalisiin käypiin arvoihin perustuen, vaan arvonkorotusten suuruuteen ja kirjaushetkeen ovat vaikuttaneet muutkin syyt kuin pyrkimys todellisten käypien arvojen esittämiseen.

IFRS:ään siirtymisen yhteydessä yhtiö voi peruuttaa aikaisemmat arvonkorotukset, jolloin käyttöomaisuuden ja oman pääoman arvot laskevat. Toinen vaihtoehto on ottaa korotettu arvo niin sanotuksi **oletushankintamenoksi** ja kolmas vaihtoehto on käyttää oletushankintamenona siirtymähetken käypää arvoa. Todennäköisesti arvonkorotuksia tehneet yhtiöt peruuttavat aikaisemmin tehdyt arvonkorotukset siirtymävaiheessa.

Perinteisesti kaikki yhtiön omistama **kuluva käyttöomaisuus** arvostetaan alkuperäiseen hankintamenoon, josta on vähennetty vuosittaiset suunnitelman mukaiset poistot. IFRS mahdollistaa kuitenkin myös tällaisen tavanomaisen käyttöomaisuuden uudelleenarvostamisen vuosittain käypään arvoon. Tähän yhtiöt tuskin kovinkaan yleisesti siirtyvät, koska käyvät arvot tulee tällöin tarkistaa säännöllisesti ja poistot tehdä aina uudelleenarvostukseen perustuvasta määrästä.

Rahoitusvarojen arvostaminen

IFRS jakaa rahoitusvarat neljään luokkaan, joista niiden arvostusperiaate riippuu.

Rahoitusvarojen luokittelu

Rahoitusvarat	Arvostustapa
1. Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät varat	käypään arvoon tulosvaikutteisesti
2. Eräpäivään asti pidettävät varat	jaksotettuun hankintameno
3. Lainat ja muut saamiset	jaksotettuun hankintameno
4. Myytävissä olevat varat	käypään arvoon tasevaikutteisesti

Rahoitusvarojen arvostamisessa poikkeuksen tekevät **johdannaisinstrumentit**, jotka arvostetaan aina käypään **markkina-arvoon** tulosvaikutteisesti. Mikäli kuitenkin pystytään osoittamaan, että johdannaisten tiukat, tulevien kassavirtojen suojaavuuden osoittavat kriteerit täyttyvät, arvonmuutokset kirjataan suoraan omaan pääomaan.

Johdannaisten arvostaminen käypiin arvoihin saattaa aiheuttaa merkittäviä tuloksen heilahteluita, koska suojaukseen käytettävien johdannaisinstrumenttien käyvät arvot vaihtelevat paljon. Aikaisemmin tällaiset arvonmuutokset on voitu kirjata yhtiöiden omien suojauslaskentaperiaatteiden mukaisesti siten, että arvonmuutokset ovat kohdistuneet samalle tarkastelujaksolle kuin suojauksen kohteena olevien kassavirtojen tulosvaikutukset. IFRS:n edellytykset suojaavuuden tunnistamiselle ovat kuitenkin niin vaativat, että niiden käytännön toteuttaminen saattaa olla jopa mahdotonta ilman merkittäviä järjestelmä- ja dokumentaatiolisäkustannuksia. Jos IFRS:n suojaavuuden kriteerit täyttyvät, arvon muutos kirjataan taseen oman pääoman uudelleenarvostusrahastoon. Tällöin tulosvaikutus syntyy vasta myöhemmin, kun suojattava kassavirta myös realisoituu yhtiön tuloslaskelmaan.

ESIMERKKI YHTIÖN TIEDOTUKSESTA

Kemira Oyj: Rahoitusvarat on luokiteltu IFRS:n edellyttämällä tavalla kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviin rahoitusvaroihin, yrityksille myönnettyihin muihin saamisiin ja lainoihin ja myytävissä oleviin rahoitusvaroihin. Kemira on luokitellut muut osakkeet myytävissä oleviksi rahoitusvaroiksi. Käyvän arvon soveltaminen vaikutti merkittävästi myytävissä olevien osakkeiden arvostukseen. Nämä sisältävät pääosin Teollisuuden Voima Oy:n osakkeita. Myytävissä olevien rahoitusvarojen luokkaan kuuluvat osakkeet arvostetaan käypään arvoon, jolloin Teollisuuden Voima Oy:n osakkeiden arvon on katsottu olevan riittävän luotettavasti määritettävissä. Kemira kirjaa myytävissä olevien osakkeiden realisoitumattomat arvonmuutokset suoraan omaan pääomaan myyntiherkeen saakka, jolloin ne siirretään tuloslaskelmaan. Johdannaiset on kirjattu jo aiemmin käypään arvoon taseessa eivätkä rahoitusinstrumenttien arvostuksen muutokset osakkeita luokkaan ottamatta aiheuttaneet kokonaisuudessaan merkittäviä muutoksia avavaan IFRS-taseeseen.

Rahoitusvarojen kirjaaminen käypiin arvoihin perustuen lisääntyy. Käypien arvojen esittäminen joko tasearvoina tai tietyiltä osin tilinpäätöksen liitetiedoissa lisää merkittävästi yhtiöiden taloudellisesta asemasta annettavaa informaatiota.

Liikearvojen poistoista luovutaan

Säännöllisistä liikearvojen poistoista luopuminen on merkittävä muutos entiseen käytäntöön. Aikaisemmin yritysostoista kertyneitä liikearvoja on poistettu suunnitelman mukaan 5-20 vuoden aikana. Kun näistä poistoista luovutaan 1.1.2004 lähtien, tulokset näyttävät entistä paremmilta yrityksissä, joilla on ollut paljon yrityshankintoja ja niiden kautta syntynyttä liikearvoa. Toisaalta liikearvojen mahdolliset arvonalentumiset voivat aiheuttaa merkittäviä kertaluonteisia kulukirjauksia yhtiöiden vuosittaisiin tuloksiin.

Liikearvojen suunnitelman mukaisten poistojen sijasta liikearvojen kirjanpitoarvoja **arvioidaan säännöllisesti** mahdollisen arvonalentumisen selvittämiseksi. Myös muiden taseen omaisuuserien arvoja on arvioitava, mikäli viitteitä mahdollisista arvonalentumisista havaitaan. Viitteitä voivat olla esimerkiksi omaisuuden vahingoittuminen, aikaisemmin arvioitua huonompi todellinen suorituskyky tai markkinaolosuhteiden tai toimintaan vaikuttavan lainsäädännön muutokset.

ESIMERKKI YHTIÖN TIEDOTUKSESTA

Amer-yhtymä Oyj:n vuoden 2003 IFRS:n mukaiseen tulokseen sisältyy golfliiketoiminnan tuotantolaitosten käyttöomaisuuden arvonalentumisia 4,1 MEUR.

Suomalaisen käytännön mukaiset arviointimenetelmät eivät johtaneet alaskirjauksiin vuoden 2003 alkuperäisissä suomalaisen kirjanpitoikäytännön mukaisissa tilinpäätöksissä.

Arvonalentumistarpeiden selvittäminen perustuu usein arvionvaraisiin tekijöihin. Lopputuloksen kannalta on olennaista, millaista tuottovaatimusta arvioinnin kohteena olevalta omaisuudelta edellytetään ja miten määritellään omaisuuden tulevaisuudessa tuottamat kassavirrat.

Omaisuuserien arvostamiseen liittyvissä kassavirran arvioinnissa on olennaista, millaisia tuottovaatimuksia omaisuudelle asetetaan.

Yritysostoissa eli **liiketoimien yhdistämisissä**, jotka toteutuvat 1.1.2004 jälkeen, liikearvojen määrittely muuttuu. Hankintamenolaskelmien pitää perustua aina varojen ja velkojen hankintahetken käypiin arvoihin. Mahdollisuus määritellä hankintameno kirjanpitoarvoihin perustuen poistuu.

IFRS:ssä liikearvosta pitää yritysoston yhteydessä erottaa hankitut **muut aineettomat hyödykkeet**. Muiksi aineettomiksi hyödykkeiksi määriteltäviä eriä ovat esimerkiksi tavaramerkit, patentit, lisenssit, tuotantomenetelmät, sopimuksiin perustuvat luvat, tilauskanta ja asiakassuhteisiin liittyvä varallisuus. Muita aineettomia hyödykkeitä tulee poistaa jatkossakin suunnitelman mukaisesti niiden taloudellisena vaikutusaikana.

Myös hankintamenon määrittämiseen ja hankinta-ajankohtaan liittyvät säännökset ovat aikaisempaa huomattavasti yksityiskohtaisempia.

Kaikkien omaisuuserien mahdollinen arvonalentuminen tulee arvioida säännöllisesti. Koska liikearvoista ei tehdä enää säännönmukaisia poistoja, yhtiöiden tulokset yleensä paranevat.

KHT-YHDISTYKSEN IFRS-TILINPÄÄTÖSMALLIKIRJAN

KUVAUS ARVONALENTUMISTEN LASKENTAPERIAATTEESTA:

Konserni arvioi jokaisena tilinpäätöspäivänä, onko viitteitä siitä, että jonkin omaisuuserän arvo on alentunut. Jos viitteitä ilmenee, arvioidaan kyseisestä omaisuuserästä kerrytettävissä oleva rahamäärä. Kerrytettävissä oleva rahamäärä arvioidaan lisäksi vuosittain seuraavista omaisuuseristä riippumatta siitä, onko arvonalentumisesta viitteitä: liikearvo, aineettomat hyödykkeet, joilla on rajaton taloudellinen vaikutusaika sekä keskeneräiset aineettomat hyödykkeet.

Kerrytettävissä oleva rahamäärä on omaisuuserän käypä arvo vähennettynä luovutuksesta aiheutuvilla menoilla tai sitä korkeampi käyttöarvo. Rahoitusvarojen kerrytettävissä oleva rahamäärä on joko käypä arvo tai odotettavissa olevien vastaisten, alkuperäisellä efektiivisellä korolla diskontattujen rahavirtojen nykyarvo. Arvonalentumistappio kirjataan, kun omaisuuserän kirjanpitoarvo on suurempi kuin siitä kerrytettävissä oleva rahamäärä. Arvonalentumistappio kirjataan tuloslaskelmaan. Arvonalentumistappio perutaan, jos olosuhteissa on tapahtunut muutos ja hyödykkeen kerrytettävissä oleva rahamäärä on muuttunut arvonalentumistappion kirjaamisajankohdasta. Arvonalentumistappiota ei kuitenkaan peruta enempää, kuin mikä hyödykkeen kirjanpitoarvo olisi ilman arvonalentumistappion kirjaamista. Liikearvosta kirjattua arvonalentumistappiota ei peruta missään tilanteessa. Myöskään myytävissä oleviin rahoitusvaroihin luokiteltujen oman pääoman ehtoisten sijoitusten arvonalentumistappiota ei peruuteta tuloksen kautta. Liikearvoille on tehty siirtymästandardin edellyttämä arvonalentumistesti 1.1.2004.

ESIMERKKI ARVONALENTUMISEN KIRJAAMISESTA

Yritys hankki uuden tytäryhtiön vuoden 2001 lopussa. Hankitulla tytäryhtiöllä on toimintaa kolmessa maassa. Vuonna 2004 maahan A valitaan uusi hallitus. Se saa aikaan lainsäädäntöä, joka rajoittaa merkittävästi ostetun tytäryhtiön päätuotteiden vientiä kyseisestä maasta. Tämän seurauksena tytäryhtiön tuotanto supistuu 40 %:lla. Merkittävät vientirajoitukset ja tästä aiheutuva tuotannon supistuminen edellyttävät, että Yritys arvioi maassa A sijaitsevan liiketoiminnan arvon uudelleen. Arvioinnin yhteydessä laaditaan kyseiselle liiketoiminnalle vuosia 2005-2009 koskevat tulosennusteet. Tulosennusteiden perusteella todetaan, että tytäryhtiön hankinnasta muodostuneen liikearvon määrä on suurempi, kuin liiketoiminnan arvioitu nykyinen käypä arvo. Liikearvosta kirjataan arvonalennus, joka heikentää yrityksen vuoden 2004 tulosta.

Laskennalliset verosaamiset ja verovelat

Suomalaiset listayhtiöt ovat jo perinteisesti kirjanneet laskennallisia verosaamisia ja verovelkoja taseeseen ja niiden muutoksia tuloslaskelmaan, joskin kirjaamisperiaatteiden soveltamisessa on esiintynyt melko paljon vaihtelua. IFRS:n kirjaamissäännökset ovat entistä velvoittavammat, yksityiskohtaisemmat ja kattavammat.

Suomalaisten laadintaperiaatteiden mukaan on mahdollista jättää kirjaamatta laskennalliset verosaamiset verotuksessa vahvistetuista tappioista, joita voidaan hyödyntää tulevana vuosina. Laskennalliset verosaamiset on tällöin ilmoitettu liitetiedoissa taseen ulkopuolisina erinä. IFRS:n mukaan laskennallinen verosaaminen tulee aina kirjata taseeseen varaksi, mikäli on riittävän todennäköistä, että tappiot voidaan tulevaisuudessa hyödyntää verotuksessa.

IFRS edellyttää laskennallisten verojen kirjaamista myös tase-erien verotuksellisista eroista. Tällöin tase-erän arvo verotuksessa ja kirjanpitoarvo poikkeavat toisistaan. Suomalaisessa käytännössä näiden kirjaaminen on ollut harvinaista. Tällaisia laskennallisen veron kirjaamista edellyttäviä eria voivat olla esimerkiksi yritysostojen arvostukset käypiin arvoihin, muiden tase-erien käypiin arvoihin arvostukset sekä tytäryhtiöiden jakamattomiin voittovaroihin liittyvät verovelat.

Veroista annetaan liitetiedoissa huomattavasti aikaisempaa enemmän yksityiskohtaisempia lisätietoja.

ESIMERKKI YHTIÖN TIEDOTUKSESTA

Outokumpu Oyj: IFRS:ään siirtymisen yhteydessä on kirjattu laskennalliset verot tehdyistä IFRS-oikaisuista siltä osin kun ne ovat aiheuttaneet veronalaisia tai vähennyskelpoisia jaksotuseroja verotuksen ja tilinpäätöksen välillä. Laskennallisia veroja ei ole kirjattu liikearvosta, negatiivisesta liikearvosta eikä muista pysyvästi verovapaista tai vähennyskeltottomista eristä. Siirtymähetkellä IFRS-oikaisuihin liittyvät laskennalliset verot vähenivät 22 milj. euroa.

Vuokrasopimukset

Vuokrasopimusten käsittely tilinpäätöksessä muuttuu niin, että **rahoitusleasingiksi** määriteltävillä vuokrasopimuksilla hankitut hyödykkeet on kirjattava taseeseen varoiksi ja velaksi. Aikaisemmin leasingistä on ollut tietoa ainoastaan liitetiedoissa.

Rahoitusleasingiä käyttäneiden yhtiöiden taseiden loppusummat kasvavat. Tämä vaikuttaa taseesta laskettavaan tunnuslukuihin, kuten sijoitetun pääoman tuottoon sekä omavaraisuus- ja velkaantumisasteeseen. Tuloslaskelmassa muutos näkyy niin, että aikaisemmin liiketoiminnan muihin kuluihin kirjattu leasingvuokra muuttuu leasinghyödykkeestä tehtäväksi poistoksi ja leasingvelasta maksettavaksi korkokuluksi.

IFRS edellyttää vuokrasopimusten luokittelua rahoitusleasingsopimuksiin ja muihin vuokrasopimuksiin. Rahoitusleasingiksi määriteltävät hyödykkeet vuokralle antaja käsittelee myyntinä ja vuokralle ottaja ostoina. Vuokrasopimus määritellään rahoitusleasingsopimukseksi, mikäli vuokraohteen omistamiseen liittyvät riskit ja edut kuuluvat olennaisilta osin vuokralle ottajalle. Rahoitusleasingistä on kyse myös, kun omistus siirtyy vuokralle ottajalle vuokra-ajan päättyessä tai tällä on oikeus ostaa hyödyke vuokra-ajan päättyessä käyvän arvon alittavaan hintaan. Rahoitusleasingin tunnusmerkit täyttyvät myös, kun vuokra-aika kattaa pääosan hyödykkeen taloudellisesta pitoajasta tai koko vuokra-ajan vähimmäisvuokrien nykyarvo vastaa olennaista osaa hyödykkeen käyvästä arvosta. Olennaista on liiketoimen tosiasiallinen luonne ja sisältö, ei vuokrasopimuksen muoto.

Rahoitusleasingin käsittely IFRS:n mukaisesti parantaa eri yhtiöiden vertailukelpoisuutta, koska näin vuokratut hyödykkeet on esitettävä aina taseessa varoina ja velkoina. Vuokrasopimusten käsittely tilinpäätöksissä muuttuu merkittävästi, mikäli sopimus joudutaan luokittelemaan rahoitusleasingiksi. Muutos vaikuttaa erityisesti taseesta laskettavaan tunnuslukuihin

ESIMERKKI YHTIÖN TIEDOTUKSESTA

Lassila & Tikanoja Oyj: Ympäristöpalvelut-toimiala vuokraa asiakkaille laitteita, jotka on aikaisemmin kirjattu yhtiön käyttöomaisuuteen. Osa vuokrasopimuksista tulkitaan IFRS:n mukaan rahoitusleasingeiksi ja niiden käsittely muuttuu. Rahoitusleasingosopimusten mukaisten tulevien vuokrien nykyarvot tuloutetaan heti ja ne kirjataan pitkäaikaisiksi myyntisaamisiksi, eikä laitteita kirjata jatkossa yhtiön käyttöomaisuuteen. Kukin vuokraerä jaetaan korkoon ja myyntisaamisen lyhennykseksi. Rahoitusleasingkirjaukset lisäävät konsernin omaa pääomaa noin 0,5 miljoonaa euroa.

Takaisinvuokraus

Yhtiöt ovat saattaneet myydä kiinteistönsä ja vuokrata ne heti takaisin omaan käyttöönsä. Järjestelyjä kutsutaan **myynti ja takaisinvuokraus -sopimuksiksi** (sale and leaseback). Mikäli takaisinvuokraus luokitellaan rahoitusleasingiksi, hyödyke kirjataan edelleen myyvän yhtiön taseeseen.

KHT-YHDISTYKSEN IFRS-TILINPÄÄTÖS- MALLIKIRJAN KUVAUKSET VUOKRASOPIMUSTEN LASKENTAPERIAATTEISTA

Konserni vuokralle ottajana

Aineellisia hyödykkeitä koskevat vuokrasopimukset, joissa konsernilla on olennainen osa omistamiselle ominaisista riskeistä ja eduista, luokitellaan rahoitusleasingosopimuksiksi. Rahoitusleasingosopimus merkitään taseeseen vuokra-ajan alkamisajankohtana vuokratun hyödykkeen käypään arvoon tai sitä alempaan vähimmäisvuokrien nykyarvoon. Rahoitusleasingosopimuksella hankitusta hyödykkeestä tehdään poistot hyödykkeen taloudellisen vaikutusajan tai sitä lyhyemmän vuokra-ajan kuluessa. Vuokraveloitteet sisältyvät taseen korollisiin velkoihin.

*Vuokrasopimukset, joissa omistamiselle ominaiset riskit ja edut jäävät vuokralle antajalle, käsitellään **muina vuokrasopimuksina**. Muiden vuokrasopimusten perusteella suoritettavat vuokrat kirjataan kuluksi tuloslaskelmaan tasaerinä vuokra-ajan kuluessa.*

Konserni vuokralle antajana

Konsernin vuokralle antamat hyödykkeet, joiden omistamiselle ominaiset riskit ja hyödyt ovat siirtyneet olennaisilta osin vuokralle ottajalle, käsitellään rahoitusleasingsopimuksina ja kirjataan taseeseen saamisena. Saaminen kirjataan nykyarvoon. Rahoitusleasingsopimuksen rahoitustuotto määritetään siten, että jäljellä oleva nettosijoitus tuottaa saman tuottoprosentin vuokra-ajan kuluessa.

Muilla kuin rahoitusleasingsopimuksilla vuokralle annetut hyödykkeet sisältyvät taseessa aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin. Niistä tehdään poistot taloudellisena vaikutusaikana, kuten vastaavista omassa käytössä olevista aineellisista käyttöomaisuushyödykkeistä. Vuokratuotot kirjataan tuloslaskelmaan tasa-erinä vuokra-ajan kuluessa.

Milloin voi tehdä varauksen?

Tilinpäätöksessä pitää tehdä varauksia sitovista velvoitteista, joiden maksuajankohta tai määrä on vielä toistaiseksi epävarma. Varauksilla ymmärretään tulevia todennäköisiä menoja tai menetyksiä. Tilikauden tulos heikkenee varauksen määrällä. IFRS tiukentaa varausten tekemisen edellytyksiä.

Yhtiöillä on yleensä riittävät edellytykset arvioida sekä varauksen tarpeellisuus että sen määrä. Tässä mielessä IFRS ei muuta nykyistä käytäntöä, mutta tiukentaa edellytyksiä varauksen kirjaamiselle. Suomalaisessa käytännössä on mahdollista kirjata harkinnanvaraisesti varauksia, jotka eivät ole vielä varauksen tekohetkellä perustuneet lakiin tai muuhun veloitteeseen. Tällaisista varauksia ovat esimerkiksi olleet **uudelleenjärjestelyvaraukset**, joissa yhtiön hallituksen tai johtoryhmän päätökset ovat aikaisemmin jo voineet riittää perustaksi varauksen kirjaamiseen. IFRS:n periaattein tällaisen varauksen kirjaaminen on mahdollista vasta sitten, kun uudelleenjärjestelystä on sekä yksityiskohtainen suunnitelma että sen toimeenpano on aloitettu tai siitä on muutoin tiedotettu.

Varausten tekoedellytykset tiukkenevat, mikä voi siirtää varausten kirjaamista tulevaisuuteen. Yritysjohdon tekemä päätös ei vielä synnytä varauksen kirjaamismahdollisuutta tilinpäätöspäivänä, elleivät muut uudelleenjärjestelyvarausta koskevat ehdot toteudu. Varauksista annetaan tilinpäätöksen liitetiedoissa yksityiskohtaista tietoa ja varaukset on yksilöitävä aikaisempaa tarkemmin.

ESIMERKKI TOIMIALAN LOPETTAMISESTA

Yrityksen hallitus päätti 12.12.2004 yhden toimialan lopettamisesta. Ennen tilinpäätöspäivää 31.12.2004 päätöksestä ei vielä tiedotettu eikä muihinkaan toimiin ryhdytty päätöksen toimeenpanemiseksi. Toimialan lopettamiseen liittyvistä kuluista ei tehdä varausta vielä tilinpäätökseen 31.12.2004.

Menojen aktivointiin rajoituksia ja velvoitteita

Suomalaisen kirjanpitoikäytännön mukaan kaikki **tutkimus- ja kehittämismenot** voidaan kirjata aina vuosikuluina yhtiön tulokseen varovaisuuden periaatetta noudattaen. Toisaalta pitkävaikutteiseksi tulkittavien tutkimus- ja kehittämismenojen tai muiden vastaavien menojen kirjaaminen taseeseen varoiksi eli aktivointi on mahdollista, mikäli pystytään osoittamaan, että niiden ansiosta on tulevaisuudessa odotettavissa tuloja. Kirjauskäytäntö on tuonut merkittävän joustokohdan suomalaisille listayhtiöille, kun esimerkiksi mainoskampanjoiden ja tuotanto- ja tietojärjestelmien hankinta- ja kehittämisprojektien menoja on voitu aktivoida.

ESIMERKKI YHTIÖN TIEDOTUKSESTA

Saunalahti Group Oyj: Nykyinen laskentakäytäntö ennen IFRS-periaatteita: Lisäksi muihin pitkävaikutteisiin menoihin sisältyy asiakashankinnan kuluja, joiden poistoajat ovat GSM-liittymien osalta 18 kuukautta ja laajakaistaliittymien osalta 36 kuukautta.

IFRS jakaa tutkimus- ja kehittämiskustannukset kuluksi kirjattaviin tutkimismenoihin ja aktivoitaviin kehittämismenoihin. Se sääntelee huomattavasti yksityiskohtaisemmin tilanteet, milloin tietty aineeton hyödyke, kuten kehittämismeno on aktivoitava taseeseen ja milloin taas jokin muu aikaisemmin pitkävaikutteiseksi tulkittu meno on kirjattava kuluksi tilikauden tulokseen.

Kehittämismenot on aktivoitava ja poistettava suunnitelman mukaisina poistoina vaikutusajanaan. Aktivointia säätelevät yksityiskohtaiset ehdot, jotka koskevat mm. hyödykkeen käyttökelpoisuutta sekä yrityksen kykyä ja aikomusta saattaa hyödyke valmiiksi. Lisäksi on oltava todennäköistä, että hyödyke tuottaa taloudellista hyötyä ja kustannusten seurantajärjestelmän on oltava luotettava.

IFRS:n mukaan missään tilanteessa ei voida aktivoida esimerkiksi **toimintojen käynnistämisen- tai uudelleenorganisointimenoja, koulutustoiminnan**

kustannuksia, myynninedistämis- ja mainontamenoja. Aktivointimahdollisuus ei liioin koske yhtiön itse sisäisesti aikaansaamaa liikearvoa ja tuotemerkkejä. Ostetut tuotemerkit voidaan kuitenkin aktivoida taseeseen. Tilinpäätöksessä käsitellään siten aivan eri tavalla **itse kehitettyjä ja ostettuja liikearvoja**, mikä vaikeuttaa yhtiöiden vertailua. Pelättävissä on myös, että tämänkaltaisia vaihtoehtoja ryhdytään tavalla tai toisella hyödyntämään.

Mahdollisuudet esittää pitkävaikutteisia menoja varoina taseessa vähenevät.

ESIMERKKI YHTIÖN TIEDOTUKSESTA

Basware Oyj: Tuotekehitysmenojen osalta laskentakäytäntöä on muutettu IFRS-käytäntöä vastaavaksi jo vuoden 2004 alusta alkaen. Tuotekehitysmenoja on aktivoitu katsauskaudelle 1-3/2004 yhteensä 241 tuhatta euroa. Aikaisemmin kaikki tuotekehitysmenot on kirjattu kuluksi.

Vaihto-omaisuus

IFRS ei tuo vaihto-omaisuuden määrittelyyn merkittäviä muutoksia. Yleissääntönä on edelleen, että vaihto-omaisuuden hankintameno sisältää kaikki menot, jotka ovat välttämättömiä omaisuuden saattamiseksi sen hetkiseen kuntoon ja sijaintipaikkaan. Vaihto-omaisuuden valmistukseen tai hankintaan liittyvien kiinteiden menojen osuuden sisällyttäminen hankintameno on IFRS:ssä pakollista, joten se saattaa joissakin yhtiöissä lisätä vaihto-omaisuuden arvoa.

IFRS edellyttää vaihto-omaisuuden yksittäisten tuotteiden arvostamista siten, että tuotteita myytäessä katsotaan myydyn tuotteen **hankintamenoksi aina kaikkein vanhin kyseisen tuotteen hankintaerä**. Suomalainen kirjanpitokäytäntö on sallinut myös vaihtoehtoisia muita arvostusperiaatteita, joten IFRS voi myös tältä osin muuttaa vaihto-omaisuuden arvoa.

ESIMERKKI YHTIÖN TIEDOTUKSESTA

Tamfelt Oyj: Tamfelt-konsernin vaihto-omaisuudessa IFRS:n mukainen arvostus lisää vaihto-omaisuuden määrää 3 miljoonalla eurolla ja oman pääoman määrää 2 miljoonalla eurolla, kun otetaan huomioon myös muutoksesta aiheutuva laskennallinen verovelka.

Muita muutoksia

Hankittujen **omien osakkeiden** esittäminen varoina taseessa ei ole enää mahdollista, vaan ne on aina esitettävä oman pääoman vähennyksenä. Taloudellisten tunnuslukujen laskennassa omat osakkeet on jo perinteisesti pitänyt eliminoida siten, kuin niitä ei olisi olemassakaan.

Osakeyhtiölain mukainen **pääomalaina** on esitetty omana eränään lainansaajan omassa pääomassa. IFRS:n mukaan pääomalainat on esitettävä vieraina pääomana ja korot rahoituskuluna.

IFRS:n mukaan yhtiöille **osakeantien yhteydessä syntyvät kulut**, kuten järjestäjien ja asiantuntijoiden palkkiot tulee kirjata suoraan vähennykseksi omaan pääomaan, jolloin kirjauksella ei ole lainkaan tilikauden tulosta heikentävää vaikutusta. Suomalaisessa kirjanpitokäytännössä tällaiset kulut kirjataan pääsääntöisesti tuloslaskelmaan tilikauden tulosta rasittamaan.

LIITETIEDOT LISÄÄNTYVÄT

Liitetiedot sisältävät merkittävästi aikaisempaa enemmän tietoja. Nykyistä enemmän tai erilaisia liitetietoja vaaditaan muun muassa seuraavista asioista:

- toimialakohtainen informaatio
- rahavirtalaskelman liitetiedot
- yritysostoja ja -myyntejä koskevat tiedot
- työsuhde-etuusjärjestelyihin liittyvät tiedot (erityisesti eläke-etuudet)
- tiedot arvonalentumisten arvioinneista
- tiedot rahoitusinstrumenteista ja mahdollisesti sovelletusta suojauslaskennasta
- tiedot laskennallisista veroista ja muita lisätietoja veroista.
- myytävien ja lopetettavien toimintojen tiedot
- optioihin liittyvät tiedot
- lähipiiri-informaatio
- kuvaus yrityksen riskeistä ja niiden hallinnasta

Liitetiedot antavat yksityiskohtaista lisätietoa yhtiön taseasemasta ja tuloksen muodostumisesta.

TUNNUSLUVUT

IFRS:n käyttöönotto ei muuta tunnuslukujen laskentaperiaatteita, mutta koska se vaikuttaa tilikauden tulokseen, taseen kokonaisuuteen, omiin pääomiin ja muihin tase-eriin, sillä on näin ollen merkittävä vaikutus myös tunnuslukuihin.

Tulosta parantavat

- liikearvopoistojen loppuminen
- etuusperusteiset eläkejärjestelyt
- tase-erien arvostaminen käypään arvoon
- valmistusasteen mukainen tuloutus
- laskennalliset verosaamiset
- menojen aktivoinnit
- vaihto-omaisuuden arvostus

Tulosta heikentävät

- mahdolliset arvonalentumiset liikearvoista ja aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä
- etuusperusteiset eläkejärjestelyt
- laskennalliset verovelat
- menojen aktivointien peruutukset
- menojen aktivoinneista myöhemmin tehtävät poistot

Tasetta kasvattavat

- liikearvopoistojen loppuminen
- etuusperusteiset eläkejärjestelyt
- tase-erien arvostaminen käypään arvoon
- vuokrasopimukset (rahoitusleasing)
- laskennalliset verosaamiset ja -velat
- menojen aktivoinnit
- vaihto-omaisuuden arvostus

Tasetta pienentävät

- menojen aktivointien peruutukset
- omien osakkeiden esittämistapa

Muutosten vaikutus tunnuslukuihin

Liikearvosta ei tehdä säännönmukaisia poistoja

- tulos ja tulos/osake paranee
- tulos voi myös heilahdella vuosittain mahdollisten arvonalentumisten myötä
- taseen kokonaismäärä kasvaa ja vaikuttaa heikentävästi sijoitetun ja oman pääoman tuottoon

Rahoitusleasing-järjestelyt sekä myynti ja takaisinvuokraus-järjestelyt kasvattavat taseen loppusummaa

- sijoitetun pääoman tuotto ja omavaraisuusaste heikkenevät
- velkaantumisaste kasvaa

Taseeseen tulevat etuus pohjaiset eläkevastuut vaikuttavat oman pääoman määrään ja taseen loppusummaan

- vaikutukset sijoitetun ja oman pääoman tuottoon

Mahdollisten kehittämismenojen aktivointi lisää käyttöomaisuutta ja omaa pääomaa

- omavaraisuusaste kasvaa
- sijoitetun pääoman tuotto heikkenee

ESIMERKKEJÄ IFRS:N VAIKUTUKSISTA TUNNUSLUKUIHIN

	Tulos/osake euroa, 2003		Omavaraisuusaste %, 2003	
	FAS*	IFRS	FAS*	IFRS
Amer	2,77	3,35	51	49
Kemira	0,62	0,64	44	41
KONE	3,10	4,77	30	30
Outokumpu	0,54	0,68	32	33
UPM	0,70	0,61	48	43

*FAS = Suomalainen tilinpäätöskäytäntö

SIJOITTAJAN MUISTILISTA

Käy läpi siirtymävaiheen täsmäytyslaskelmat:

- miten IFRS vaikutti lähtötilanteessa yhtiön omaa pääomaan - merkittävät muutokset
- miten IFRS muutti vertailuvuoden tulosta - saman tyyppiset muutokset myös jatkossa

Vertaile eri yhtiöitä, niiden käytäntöjä ja annettua informaatiota

- IFRS sisältää myös vaihtoehtoja ja arvioita

Rahavirtalaskelma antaa luotettavaa ja johdonmukaista tietoa yhtiön liiketoiminnan kehitymisestä

Muista liitetiedot - niiden merkitys tiedon lähteenä korostuu entisestään

- liitetiedoissa annetaan yksityiskohtaisia lisätietoja tuloskehitykseen ja erityisesti taseasemaan vaikuttavista tekijöistä

Katso liitetiedoissa esitettävä oman pääoman arvomuutosrahasto

- mahdolliset erot joidenkin tase-erien kirjanpitoarvojen ja käypien arvojen välillä

Jos yhtiön taseessa on merkittävä määrä liikearvoa ja aineettomia hyödykkeitä, katso liitetiedoista niiden arvostamisesta annettuja lisätietoja. Usein tällaiset liikearvot ovat merkittävä osa yhtiöiden varallisuutta ja tuloksentekokykyä.

Seuraa IFRS:n periaatteisiin tulevia muutoksia. Niitä tulee edelleen. Mahdolliset muutokset kerrotaan aina listayhtiöiden tilinpäätösten liitetiedoissa

Jos et heti ymmärrä, älä menetä uskoasi, kysy sopivan tilaisuuden tullen. Hyvä tapa perehtyä yksityiskohtaisemmin asiaan on myös vertailla listayhtiön tilinpäätöksen laadintaperiaatteita viimeisessä suomalaisten tilinpäätösperiaatteiden mukaisessa tilinpäätöksessä ja ensimmäisessä IFRS-tilinpäätöksessä.

ESIMERKKI YHTIÖN TIEDOTUKSESTA

Outokumpu Oyj: Outokummun oma pääoma on kasvanut 106 milj. euroa IFRS:n mukaisessa avaavassa taseessa. Tämä johtuu negatiivisen liikearvon kirjaamisesta omaan pääomaan, varastonarvostusperiaatteen muutoksesta ja IFRS-oikaisuihin liittyvien laskennallisten verojen vähenemisestä. Toisaalta suuremmat eläkevelvoitteet ja varaukset ovat pienentäneet omaa pääomaa ja kasvattaneet vierasta pääomaa. Konsernin pääomarakenne on vahvistunut ja velkaantumisaste laskenut merkittävästi IFRS:ään siirtymisen seurauksena.

S A N A S T O

Sanastossa termit selitetään yksinkertaisten ja mahdollisimman helppotajuiset. Viralliset termien selitykset löytyvät IFRS-standardit -kirjan sanastosta.

Aineellinen hyödyke

Yhtiöllä olevaa varallisuutta, jota yhtiö hyödyntää liiketoiminnassaan usean tilikauden ajan. Esimerkiksi maa-alueet, rakennukset, tuotantolaitteet sekä koneet, kalusto ja laitteet. Ks. myös kuluva käyttöomaisuus.

Aineeton hyödyke

Yhtiöllä oleva omaisuuserä, jolla ei ole aineellista olomuotoa ja jota yhtiö hyödyntää liiketoiminnassaan usean tilikauden ajan. Esimerkiksi tuotemerkit, patentit, atk-ohjelmistot sekä asiakassuhteet.

Aktivointi

Menon sisällyttäminen taseeseen varoihin ja osaksi hyödykkeen hankintamenoa. Taseeseen aktivoitua omaisuudesta kirjataan tulosta heikentävät poistot vasta useamman tilikauden aikana. Menettelyn seurauksena kulumassa olevan ensimmäisen tilikauden tulos paranee ja myöhempien vuosien tulos heikkenee poistoja kirjattaessa.

Avaava tase

Uusiin laatimisperiaatteisiin siirtymisen hetkelle laadittava yhtiön tase, jossa eritellään yhtiön varat ja velat.

Arvonlennus, arvonalentumistappio

Määrä, jolla hyödykkeen kirjanpitoarvo ylittää hyödykkeen käyvän arvon. Pitää kirjata kuluksi.

Arvostus

Rahamäärien määrittelyt, joiden suuruisena varat ja velat merkitään taseeseen tai tuotot ja kulut tuloslaskelmaan.

ED

Exposure Draft. Luonnokset uusiksi laadintaperiaatteiksi tai niiden tulkinnoiksi.

Eläkevastuu

Velvollisuus maksaa henkilöstön eläketurvaan liittyviä maksuja. Eläkevastuu on yhtiön velkaa.

Emoyhtiö

Yhtiö, jolla on määräysvalta muissa yhtiöissä, joita kutsutaan tytäryhtiöiksi. Määräysvalta muodostuu yleensä silloin, kuin emoyhtiöllä on yli 50 %:n äänivalta omistamastaan toisesta yhtiöstä. Emoyhtiö ja tytäryhtiöt muodostavat yhdessä konsernin.

Erillistilinpäätös

Yksittäisen yhtiön oma tilinpäätös. Erillistilinpäätöksen lisäksi emoyhtiöt ovat velvollisia laatimaan konsernitilinpäätöksen, johon yhdistellään kaikkien konserniin kuuluvien yhtiöiden erillistilinpäätökset.

Erityistä tarkoitusta varten perustettu yksikkö

Yhtiö, jossa tosiasiallinen määräysvalta voi olla jollakin muulla, kuin yhtiön osakkeenomistajilla. Tosiasiallisen määräysvallan voivat muodostaa esimerkiksi merkittävä liiketoimintasuhde ja sen muodostama päätöksentekovalta. Esimerkiksi tuotantolaitoksen yksittäinen osa, jonka juridinen omistus on jollakin ulkopuolisella, mutta joka tosiasiallisesti palvelee taloudelliselta kannalta ainoastaan kyseistä tuotantolaitosta.

Etuuspohjainen eläkejärjestelmä

Eläkejärjestelmä, jossa yrityksellä voi edelleen olla maksuvelvollisuus erilliselle eläkkeen järjestävälle taholle yrityksen henkilöstön aikaisempiin työsuorituksiin liittyen.

Goodwill

Ks. liikearvo.

Hankintameno

Hyödykkeen alkuperäinen ostohinta.

Hedging

Ks. suojaaminen.

Hyvä kirjanpito tapa

Yleiset kirjanpitoon ja tilinpäätöskäytäntöihin liittyvät toimintaperiaatteet, joihin vaikuttavat lainsäädäntö, annetut muut ohjeet ja vakiintunut käytäntö.

IAS

International Accounting Standards. Aikaisempi nimitys IFRS:lle.

IASB

International Accounting Standards Board. Kansainvälisiä tilinpäätöksen laatimisperiaatteita laativa elin.

IFRIC

International Financial Reporting Interpretations Committee of the IASB. Laatusperiaatteille tulkintoja antava komitea.

IFRS

International Financial Reporting Standards. Kansainväliset tilinpäätösstandardit

Jaksotus

Tulon tai menon kohdentaminen tilikauden tulokseen vaikuttavaksi tuotoksi tai kuluksi siten, että tilikauden tulos esitetään oikein.

Johdannainen, johdannaisinstrumentti

Sijoitusinstrumentti, jonka arvo perustuu jonkin toisen arvopaperin, indeksin, valuutan, hyödykkeen tai oikeuden arvoon. Optiot, futuurit ja termiinit ovat johdannaisia.

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät sijoitukset

Sijoitukset tai rahoitusvarat, jotka on hankittu lyhyen aikavälin voittojen hankkimiseksi.

Kerrytettävissä oleva rahamäärä

Vastaa yleensä käypää arvoa.

Konserni

Emoyhtiön ja tytäryhtiöiden muodostama taloudellinen kokonaisuus, jonka taloudellinen tulos ja asema esitetään konsernitilinpäätöksellä.

Konserniliikearvo

Yhtiön ostaessa toisen yhtiön tytäryhtiökseen se osa ostetun tytäryhtiön kauppahinnasta, joka ylittää tytäryhtiön varojen ja velkojen käyvän arvon erotuksen.

Konsernitilinpäätös

Konsernista laadittu tilinpäätös, joka esitetään siten kuin se olisi yksittäisen yrityksen tilinpäätös.

Kulu

Luovutettu taloudellinen hyöty, yleensä rahasuoritus, joka vähentää kyseisen tilikauden voittoa.

Kuluva käyttöomaisuus

Esimerkiksi rakennukset, tuotantolaitteet sekä koneet, kalusto ja laitteet. Hankintameno kirjataan taseeseen ja poistetaan vuosittaisina poistoina arvioidun tulevan taloudellisen käyttöiän aikana.

Käypä arvo

Rahamäärä, johon omaisuus voitaisiin vaihtaa eri osapuolten välillä.

Käyttöomaisuus

Yhteinen määritelmä aineellisille ja aineettomille hyödykkeille.

Liikearvo, goodwill

Osa ostetun liiketoiminnan kauppahinnasta, joka ylittää ostettujen varojen ja velkojen käyvä arvon erotuksen.

Listayhtiö

Arvopaperipörssissä julkisesti noteerattava yhtiö.

Lyhytaikainen

Alle yhden vuoden vaikutusaikainen.

Lähipiiri

Osapuolet kuuluvat toistensa lähipiiriin, mikäli toisella osapuolella on määräysvalta tai huomattava vaikutusvalta toisen päätöksentekoon.

Maksuperusteinen

Menon ja tulon kirjaaminen maksuhetkellä yhtiön kirjanpitoon.

Maksupohjainen eläkejärjestelmä

Eläkejärjestelmä, jossa yritys suorittaa maksun erilliselle eläkkeen järjestävälle taholle, eikä yrityksellä ole tämän jälkeen myöhemmin maksuvelvollisuuksia.

Meno

Luovutettu taloudellinen hyöty, yleensä maksettu rahasuoritus.

Myynti ja takaisinvuokrausjärjestelyt, sale and leaseback

Myyjä myy hyödykkeen ja sama hyödyke vuokrataan takaisin myyjälle.

Myytävissä olevat varat

Varat, jotka yritys omistaa usein pidemmän aikaa, mutta jotka yrityksen on tarkoitus myydä sopivan tilaisuuden tullen.

Pitkäaikainen

Yli yhden vuoden vaikutusaikainen.

Poisto

Hyödykkeen hankintamenon kuluksi kirjaamista useamman tilikauden aikana taloudellisen vaikutusajan kuluessa.

Pääomalaina

Velka, joka on takaisinmaksuun liittyvien oikeuksien osalta huonommassa asemassa kuin muut velat.

Rahoitusinstrumentti

Kahden osapuolen välinen rahoitussopimus, joka muodostaa toiselle osapuolelle rahoitusvaroihin kuuluvan erän.

Rahoitusleasing

Vuokrasopimus, jolla siirretään hyödykkeen omistamiseen liittyvät riskit ja edut toiselle osapuolelle.

Rahoitusvarat

Käteinen, pankkitilillä olevat varat, osake tai sopimukseen perustuva oikeus saada toiselta edellä mainittuja rahoitusvaroja.

SIC

Standing Interpretations Committee of the IASB. Tulkintoja laatimisperiaatteille antava komitea.

Sijoituskiinteistö

Maa-alue tai rakennus, joka omistetaan vuokratuoton hankkimista tai arvonnousua varten, ja joka ei siten ole yhtiön omassa käytössä.

Suojaaminen, hedging

Toimenpide, jolla halutaan poistaa esimerkiksi korko-, valuuttakurssi- tai raaka-aineiden hintakehitykseen liittyvä riski, esimerkiksi johdannaisinstrumentteja käyttämällä.

Suoriteperusteinen

Menon ja tulon kirjaaminen hyödykkeen vastaanottamisen ja luovuttamisen hetkellä yhtiön kirjanpitoon.

Tulo

Saatu taloudellinen hyöty, yleensä rahasuoritus.

Tulouttaa

Kirjata tapahtuman vaikutus yhtiön tuloslaskelmaan tilikauden tulosta parantaen.

Tulosvaikutteinen

Tulon tai menon käsittely tuottona tai kuluna siten, että käsittely vaikuttaa kyseisen tilikauden voittoon joko lisäävästi tai pienentävästi.

Tuotto

Saatu taloudellinen hyöty, yleensä rahasuoritus, joka lisää kyseisen tilikauden voittoa.

Tytäryhtiö

Yhtiö, jossa määräysvaltaa käyttää sitä omistava emoyhtiö. Ks. emoyhtiö.

Työsuhde-etuus

Yrityksen antama vastike henkilökunnalle heidän työsuorituksestaan. Esimerkiksi palkka tai eläke-etu.

Täsmäytyslaskelma

Tiedot, joilla esitetään aikaisemman ja muutetun menettelytavan väliset erot.

Uudelleenarvostus

Varojen ja velkojen merkintä taseeseen aikaisemmasta poikkeavan määräisenä korkeampaan käypään arvoon.

Vaihto-omaisuus

Omaisuserä, joka on tarkoitettu myytäväksi yhtiön harjoittamassa liiketoiminnassa.

Vakuutusmatemaattinen laskelma

Arvio, jolla määritetään yrityksellä olevien eläkevastuiden määrä tilinpäätöshetkellä.

Valmistusasteen mukainen tuloutus

Myynnin tulosvaikutuksen tulouttaminen sitä mukaa, kun pitkäaikaishankkeen valmistuminen etenee.

Varaus

Taseen velka, jonka toteutumisaikajako tai määrä on vielä toistaiseksi epävarma.

Varovaisuuden periaate

Tilinpäätösten laadintaan liittyvä yleinen periaate, jonka tavoitteena on varmistaa, ettei tilikauden tulosta esitettäisi liian suurena. Varoja ja tuottoja ei arvioida liian suuriksi eikä velkoja ja kuluja liian pieniksi.

Verotuksellinen arvo

Tase-erän verotuksessa huomioon otettava määrä.

Yritysten yhteenliittymä, liiketoimintojen yhdistäminen

Yrityskaupan seurauksena syntyvä tilanne, jossa yhtiö ostaa määräysvallan toisesta yhtiöstä, ja yhtiöt muodostavat konsernin sekä laativat myös konsernitilinpäätöksen.

www.porssisaatio.fi

Miten tilinpäätös muuttuu?

Opas IFRS- standardien vaikutuksista

**PÖRSSISÄÄTIÖ
BÖRSSTIFTELSEN**

<http://www.porssisaatio.fi>
PL 20, 00131 Helsinki